

บทที่ 8

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ บทบาทของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในกระบวนการผลิตข่าวในสังคมสารสนเทศ ” นี้ เป็นการวิจัยสำรวจ (Survey) และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview)

ในบทนี้จะกล่าวถึงระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การกำหนดประชากร และเลือกกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการสำรวจ คือ นักข่าวจากหนังสือพิมพ์ 4 ชื่อฉบับ ซึ่งแบ่งเป็นนักข่าวจากหนังสือพิมพ์ประเภทเชิงคุณภาพ นักข่าวจากหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม นักข่าวจากหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ และนักข่าวจากหนังสือพิมพ์แนวเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้

นักข่าวจากหนังสือพิมพ์ประเภทเชิงคุณภาพ ได้แก่ หนังสือพิมพ์มติชน
นักข่าวจากหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
นักข่าวจากหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ ได้แก่ หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น
นักข่าวจากหนังสือพิมพ์แนวเศรษฐกิจ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ

กลุ่มตัวอย่างในการสำรวจครั้งนี้เลือกจากหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับที่กล่าวมาแล้ว ฉบับละ 30 คน รวมทั้งหมด 120 คน

นอกจากนี้ได้สัมภาษณ์เจาะลึก เจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับที่ได้กล่าวมาแล้ว แห่งละ 1 คน

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การสำรวจ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักข่าวจากหนังสือพิมพ์ 4 ชื่อฉบับ ฉบับละ 30 คน รวมทั้งหมด 120 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling) คือ การเจาะจงตัวอย่างเฉพาะนักข่าวจากหนังสือพิมพ์ 4 ชื่อฉบับ ได้แก่ นักข่าวจากหนังสือพิมพ์มติชน ซึ่งเป็นตัวแทนของนักข่าวจากหนังสือพิมพ์ประเภทเชิงคุณภาพ นักข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ซึ่งเป็นตัวแทนของนักข่าวจากหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม นักข่าวจากหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น ซึ่งเป็นตัวแทนของนักข่าวจากหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ และนักข่าวจากหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ ซึ่งเป็นตัวแทนของนักข่าวจากหนังสือพิมพ์แนวเศรษฐกิจ

สำหรับการกำหนดลักษณะของกลุ่มตัวอย่างนั้น จะใช้วิธีการเลือกแบบจัดพวกตามสัดส่วนที่กำหนด (Quota Sampling) ดังนี้

- แบ่งนักข่าวจากแต่ละหนังสือพิมพ์ออกเป็นลักษณะงานข่าวที่นักข่าวแต่ละคนรับผิดชอบ 6 ประเภท ซึ่งแบ่งเป็นประเภทข่าวหนัก และประเภทข่าวเบา โดยกระจายขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละประเภทข่าวให้เท่ากัน คือ ประเภทข่าวละ 5 คน จากแต่ละหนังสือพิมพ์ ดังนี้

นักข่าวที่รับผิดชอบข่าวหนัก แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์ละ 5 คน
2. ข่าวเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์ละ 5 คน
3. ข่าวการศึกษา / วิชาการ / สิ่งแวดล้อม หนังสือพิมพ์ละ 5 คน

นักข่าวที่รับผิดชอบข่าวเบา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ข่าวบันเทิง หนังสือพิมพ์ละ 5 คน
2. ข่าวอาชญากรรม หนังสือพิมพ์ละ 5 คน
3. ข่าวกีฬา หนังสือพิมพ์ละ 5 คน

- จากนั้นใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) โดยสอบถามนักข่าวจากหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับ ตามจำนวนและลักษณะงานข่าวที่กำหนดเอาไว้ โดยพยายามกระจายกลุ่มตัวอย่างตามเพศ และอายุ ให้หลากหลายที่สุด

การสัมภาษณ์เจาะลึก

บุคคลที่เป็นตัวอย่างในการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ 4 คน ดังต่อไปนี้

1. คุณนันทนา เรียนดี

ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้จัดการศูนย์ข้อมูลมติชน

ระดับการศึกษา ปริญญาตรีคณะศึกษาศาสตร์ สาขาบรรณารักษศาสตร์ มศว.บางแสน

ปริญญาโทคณะศึกษาศาสตร์ สาขาบรรณารักษศาสตร์ มศว.ประสานมิตร

2. คุณชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี

ตำแหน่ง หัวหน้าศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ระดับการศึกษา ปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปริญญาโทคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ

สหรัฐอเมริกา

3. คุณไพโรจน์ นันทวงค์

ตำแหน่ง บรรณารักษ์ศูนย์บริการข้อมูลเนชั่น

ระดับการศึกษา ปริญญาตรีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

4. คุณทัศนีย์ คำน้อย

ตำแหน่ง บรรณารักษ์ศูนย์ข้อมูลห้องสมุดผู้จัดการ

ระดับการศึกษา ปริญญาตรีคณะศึกษาศาสตร์ สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี

โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling) คือ เลือกจากศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ของหนังสือพิมพ์ประเภทเชิงคุณภาพ 1 แห่ง ได้แก่ ศูนย์ข้อมูลมติชน เลือกจากศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ของหนังสือพิมพ์ประเภทประชาชนนิยม 1 แห่ง ได้แก่

ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เลือกจากศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ของหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ 1 แห่ง ได้แก่ ศูนย์บริการข้อมูลเนชั่น และเลือกจากศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ของหนังสือพิมพ์แนวเศรษฐกิจ 1 แห่ง ได้แก่ ศูนย์ข้อมูลห้องสมุดผู้จัดการรวมทั้งหมด 4 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสำรวจความคิดเห็นของนักข่าวที่มีต่อศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์

ใช้แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากนักข่าวของหนังสือพิมพ์ 4 ชื่อฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์มติชน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น และหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แบบสอบถามสำหรับนักข่าวจำนวน 120 คน แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่

- ชื่อหนังสือพิมพ์
- เพศ
- อายุ
- อายุงาน
- ระดับการศึกษา
- ลักษณะงานข่าวที่รับผิดชอบ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการใช้บริการศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ ได้แก่

- ความถี่ในการใช้บริการ
- ช่วงเวลาที่ใช้บริการ
- ระยะเวลาที่ใช้บริการ
- ประเภทของข้อมูลข่าวสารที่ใช้บริการ
- หัวข้อของข้อมูลข่าวสารที่ใช้บริการ
- วัตถุประสงค์ที่ใช้บริการ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับการคาดหวังประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้บริการศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ และระดับการตอบสนองที่ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์สามารถให้บริการแก่นักข่าวในด้านต่าง ๆ ได้แก่

- ด้านการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมประกอบการเขียนข่าว บทความ สารคดี
- ด้านการวิเคราะห์ข่าว
- ด้านการตรวจสอบข่าวที่นำเสนอไปแล้ว (เช็คข่าว)
- ด้านการหาภาพประกอบข่าว
- ด้านการตรวจสอบความถูกต้องของภาษา
- ด้านการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและข้อมูล
- ด้านการหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเอง
- ด้านการอ่านข่าวสารประจำวัน
- ด้านการพักผ่อนฆ่าเวลา

ตอนที่ 4 สอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่ได้รับจากการใช้บริการศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ ได้แก่

- ความเพียงพอของสถานที่ บุคลากร อุปกรณ์เครื่องใช้ เทคโนโลยี ข้อมูลเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์
- รายละเอียดครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลเอกสาร
- ความสะดวกรวดเร็วในการเรียกใช้ข้อมูล
- ความเพียงพอของเวลาที่เปิดให้ใช้
- ศักยภาพและความพร้อมของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์โดยรวมในการเอื้ออำนวยต่อการผลิตข่าวสารเพื่องานหนังสือพิมพ์

การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์

ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการสอบถามเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ 4 คน จากศูนย์ข้อมูลมติชน ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ศูนย์บริการข้อมูลเนชั่น และศูนย์ข้อมูลห้องสมุดผู้จัดการ

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

- ชื่อศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์
- ชื่อ / นามสกุล
- ตำแหน่ง
- ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงาน และรูปแบบการให้บริการข้อมูลข่าวสารของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์

- โครงสร้างการทำงานของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์
- รูปแบบการให้บริการของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์
- วันและเวลาที่เปิดให้บริการ
- ประเภทของข้อมูลข่าวสารในศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์
- บุคลากรของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์
- การใช้คอมพิวเตอร์ในการเก็บข้อมูลหรือค้นหาข้อมูล
- รูปแบบของการเก็บข้อมูลหรือค้นหาข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์
- บทบาทในการเสริมการผลิตข่าว

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความแม่นยำ และความสมบูรณ์ในเนื้อหา หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบกับนักข่าวจำนวน 30 คน เมื่อผลการทดสอบแบบสอบถามพบข้อบกพร่องจะนำข้อบกพร่องเหล่านี้มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จนกระทั่งแบบสอบถามมีความสมบูรณ์จึงนำไปใช้ในการสำรวจต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการวิจัย ดังนี้

การวิจัยสำรวจ

ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามนักข่าวจำนวน 120 คน จากหนังสือพิมพ์ 4 ชื่อฉบับ ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถาม 30 ชุด ต่อนักข่าวจากหนังสือพิมพ์ 1 ฉบับ และแบ่งแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ไปตามฝ่ายข่าว 6 ฝ่ายของแต่ละหนังสือพิมพ์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ฝ่ายละ 5 ชุด ดังนั้นเพื่อป้องกันความผิดพลาด ผู้วิจัยเป็นผู้นำแบบสอบถามไปให้นักข่าวกรอกแบบสอบถามที่กองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และรอเก็บแบบสอบถามกลับคืน แต่ถ้าในกรณีที่นักข่าวไม่สามารถส่งแบบสอบถามกลับคืนได้ภายในวันเดียว ผู้วิจัยก็นัดมาเก็บแบบสอบถามในวันต่อไป

การสัมภาษณ์เจาะลึก

ผู้วิจัยนัดวันและเวลาเพื่อทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ จำนวน 4 คน ด้วยตนเอง โดยจัดให้มีการสัมภาษณ์ ณ ศูนย์ข้อมูลของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับซึ่งสามารถสังเกตสภาพความเป็นจริงประกอบการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากแบบสอบถามนักข่าว และทำให้สัมภาษณ์ ได้แก่

ก. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / PC+

ส่วนข้อมูลที่เก็บรวบรวมและบันทึกไว้แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติต่อไปนี้

- สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการหาค่าสถิติร้อยละเพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่ศึกษา ได้แก่ ความคาดหวังของนักข่าว ความสามารถในการให้บริการของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ และความพึงพอใจของนักข่าวในการให้บริการด้านต่าง ๆ

- สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยข้อมูล 2 กลุ่ม โดยใช้ค่า t-test ทำการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาค่านัยสำคัญว่าระดับการคาดหวังของนักข่าว และระดับความสามารถในการให้บริการของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์มีความแตกต่างกันหรือไม่

ข. การวิเคราะห์ค่าให้สัมภาษณ์ โดยการเรียบเรียงข้อมูล โดยใช้วิธีการพรรณนาในการอธิบายข้อมูลที่ศึกษา